

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

30 באוקטובר 2023

1669

ט"ו בחשוון התשפ"ד

עמוד

הצעת חוק נציב תלונות הציבור על שופטים (הוראת שעה) (הארכת משך הכהונה),

80 התשפ"ד-2023.

הצעת חוק נציב תלונות הציבור על שופטים (הוראת שעה) (הארכת משך הכהונה), התשפ"ד-2023

1. תיקון סעיף 6 – הוראת שעה
- בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום י"א בחשוון התשפ"ה (12 בנובמבר 2024), יקראו את סעיף 6 לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002¹ (להלן – החוק), כך שהאמור בו יסומן "א)" ואחריו יבוא:
- "ב) על אף האמור בסעיף קטן א), רשאים שר המשפטים ונשיא בית המשפט העליון, יחד, להאריך את תקופת כהונתו של הנציב בשנה אחת נוספת בלבד"

ד ב ר י ה ס ב ר

החוק אינו מתייחס למקרים שבהם תקופת הכהונה של הנציב הסתיימה ויש נסיבות חריגות המעכבות את מינוי הנציב בתוך התקופה הקבועה בחוק.

ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) פרצה מלחמת "חרבות ברזל" אשר עודנה בעיצומה. לנוכח הצורך להתמודד עם המצב המלחמתי, קודמו תיקוני חקיקה שונים, לרבות תיקוני חקיקה בעניין הארכת מועדים. כמו כן, הוועדה למינוי שופטים הנוכחית טרם כונסה – עניין שלגביו הוגשו כמה עתירות אשר הכירו במסגרתן מתעכב אף הוא בשל מצב החירום המיוחד (בג"ץ 5692/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל ואח' נ' שר המשפטים ואח'). כהונתו של הנציב הנוכחי שמינויו נעשה לפי חוק, עתידה להסתיים ביום י"ח בחשוון התשפ"ד (12 בנובמבר 2023).

מאחר שהוועדה לבחירת שופטים טרם התכנסה וכפועל היוצא מכך טרם בחרה מועמד לכהונת נציב תלונות הציבור על שופטים, בנסיבות המיוחדות בעת הנוכחית, שבה הוכרז מצב חירום כאמור, יש קושי למנות נציב בהתאם להוראות החוק. לפיכך, לצורך שמירה על יציבות המערכת, מוצע לחוקק הוראת שעה שתאפשר את הארכת כהונתו בשנה אחת נוספת לכל היותר, כמפורט להלן.

סעיף 1 מוצע להסמיך את שר המשפטים ונשיא בית המשפט העליון, יחד, להאריך את כהונתו של הנציב, לתקופה נוספת שלא תעלה על שנה. זאת בדרך של הוספת סעיף קטן (ב) המתגבר על הוראת סעיף 6, שאותה מוצע כעת לעגן בסעיף קטן א), ולפיה תקופת הכהונה של הנציב היא לחמש שנים בלבד.

פרק הזמן המוצע של עד שנה נדרש לנוכח שילוב הנסיבות המיוחדות האמורות, וזאת כדי לשמר את רציפות התפקוד של הנציבות ועצמאותה. עם סיומו של פרק הזמן האמור יהיה צורך במינוי נציב בהתאם לסעיפים 3 ו-5 לחוק.

כללי הצעת חוק זו נועדה לאפשר את הארכת משך כהונתו של נציב תלונות הציבור על שופטים (להלן – הנציב) בשנה נוספת, לנוכח מלחמת חרבות ברזל וההכרזה על מצב מיוחד בעורף כהגדרתו בחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951, מיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023), ומכיוון שטרם כונסה הוועדה למינוי שופטים הנוכחית לצורך מינוי נציב חלק הנציב המכהן.

חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002 (להלן – החוק), קובע כי נציב תלונות הציבור על שופטים יעמוד בראש יחידת "נציבות תלונות הציבור על שופטים" שתפקידה לברר תלונות על התנהגות שופטים במסגרת מילוי תפקידם, לרבות בדרך ניהול משפט על ידם. זוהי משימה רגישה ומורכבת שתכליתה שיפור איכות השירות הייחודי הניתן על ידי השופטים לציבור, תוך שמירה מרבית על העצמאות השיפוטית מצד אחד ועצמאות הנציבות מצד שני. החוק קובע גם הוראות שונות לעניין אופן בירור התלונות ותוצאותיו. לפי סעיף 6 לחוק, הנציב יכהן תקופת כהונה אחת בלבד של חמש שנים, ואין בחוק הוראה המאפשרת הארכת כהונה. סעיף 3(ב) לחוק מסדיר את אופן מינויו של הנציב וקובע כי הנציב יתמנה בידי הוועדה לבחירת נציב, לפי הצעת שר המשפטים ונשיא בית המשפט העליון כאחד. בהתאם לסעיף ההגדרות הוועדה לבחירת הנציב היא הוועדה לבחירת שופטים כמשמעותה בסעיף 4(ב) לחוק-יסוד: השפיטה. בהתאם לסעיף 5 לחוק, מינוי הנציב ייעשה, ככל האפשר, לא מוקדם מתשעים ימים ולא יאוחר משלושים ימים לפני תום תקופת כהונתו של הנציב המכהן; התפנה מקומו של הנציב לפני תום תקופת כהונתו, ייעשה המינוי בתוך ארבעים וחמישה ימים מהיום שבו התפנה מקומו.

החוק אף נותן פתרון למקרים שבהם נמנע מהנציב המכהן למלא את תפקידו באופן ארעי, בכך ששר המשפטים, בהסכמת נשיא בית המשפט העליון, נדרש למנות ממלא מקום לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים או עד שיחזור למלא את תפקידו (סעיף 4). ואולם אין הוראה מקבילה שנוגעת למינוי זמני במקרה שבו התפנתה משרתו של הנציב.

¹ ס"ח התשס"ב, עמ' 590; התשע"ז, עמ' 1116.